

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
สำหรับนักเรียน ศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว
The Development of a Short-Term Vocational Training
Course in Tourism Industry for Students Tourism Learning Center

รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์¹ และวริษฐา แก่นसानสันติ²
โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสุโขทัย

Dr.Rungnapa Lertpatcharapong¹ and Varistha Kansarnsanti²
School of Tourism and Hospitality Management, Suan Dusit University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ 4 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพ หลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นทางด้านการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นทางด้านการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 4) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษา อาจารย์ จำนวน 163 คน โดยใช้แบบสอบถาม อีกทั้งผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 20 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพทางด้านการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ทักษะด้านการทำอาหาร ขนมและเครื่องดื่ม ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ
- 2) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จะประกอบไปด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหา รูปแบบการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลการฝึกอบรม และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะก่อนไปทดลองใช้ ประกอบด้วย 6 หลักสูตร คือทักษะด้านการทำอาหาร ขนมและเครื่องดื่ม ได้แก่ หลักสูตรการทำอาหาร หลักสูตรการทำขนมอบ หลักสูตรการบริการอาหารและเครื่องดื่ม และหลักสูตรการทำชาลาเปา 5 สี ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ได้แก่ หลักสูตรการอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ หลักสูตรการอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3) ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก หลักสูตรละ 20 - 30 คน จำนวน 12 ชั่วโมงต่อหลักสูตร โดยแบ่งเป็นภาคทฤษฎี 6 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติ 6 ชั่วโมง
- 4) สร้างแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็น 2) สร้างหลักสูตร

ตามองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรม สื่อ และวัดผลประเมินผล
 3) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 4) ทดลองใช้หลักสูตรและประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมหลังการฝึกอบรม และ
 5) ปรับปรุงด้านเนื้อหา และภาษา แล้วจัดทำเป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์สำหรับการนำไปใช้ในการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น

คำสำคัญ : ศูนย์การเรียนรู้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

This research is concerned with investigating the integration of quantitative and qualitative data in mixed methods research with four objectives as 1) to study the development of the career of learner's skills by taking a short course training in the field of tourism industry, 2) to develop the short-term vocational training courses in tourism industry, 3) to study the learner's satisfaction toward to short-term vocational training courses and 4) to create the guideline of the development of the short-term vocational training courses in tourism industry as case study for students and lecturers, 163 peoples totally by launching a questionnaire, and 20 peoples from high executive administration ranking by interview.

Research results indicated that

1. Most of trainees would like to develop their career skills especially in the tourism industry such as cooking skills, snacks and beverage making skills, English skills, and information technology skills accordingly.

2. The development of short-term vocational training course will consist of the training course principle, objective, structure and content. The training course activity, learning media channels, and course evaluation must be verified and get approval by the professional to test the course before officially open. It should be consist of six curriculum courses as cooking skills, baking skills, food and beverage service skills, five colors steamed bun making skills, English for communication skills, and information technology skills, etc.

3. Most of trainees were satisfied with the training at a high level 12-hour learning per course which 6 hours for theoretical learning and 6 hours for practical training.

4. To create the guideline of the development of the short-term vocational training courses in services industry consist of four mainly procedure as 1) do the research and study the cause problem and the needful, 2) design the training course by following the objective of the course curriculum such as the course principle, objective, structure and content, teaching media and course evaluation, 3) the training course must get the approval from the expert professor before officially open to public, 4) Try the training course and assess the satisfaction of the participants after the training, and 5) the training course must keep developing for the content and language using and

must be printed as completely official curriculum for short-term vocational training course for officially using to the public as well.

Keywords: Tourism Learning Center, Tourism Industry, Sustainable Tourism

บทนำ

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกและต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากการขยายตัวของนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวและเกิดการจ้างงานในอุตสาหกรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561- พ.ศ.2580) ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพช่วงวัยแรงงาน ยกระดับศักยภาพ ทักษะและสมรรถนะแรงงานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันได้ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จึงได้ลงนามความร่วมมือกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ในวันที่ 2 กันยายน 2551 โดยจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวสำหรับโรงเรียนในสังกัดที่ได้รับผลกระทบจากธรณีพิบัติภัยสึนามิ จำนวน 3 โรงเรียน และในปี 2555 ททท. ได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวเพิ่มอีกหนึ่งโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 48 พรรษา ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดลำพูน ปัจจุบันมีศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 84 แห่ง

จังหวัดลำพูน เป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือ มีจำนวนนักท่องเที่ยวยังไม่มากนัก เป็นเมืองผ่านไปจังหวัดในภาคเหนือ แต่เป็นจังหวัดที่มีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวครบ กล่าวคือ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และมีจุดเด่นด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีความแตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ ในภาคเหนือ ซึ่งสามารถนำมาสร้างเป็นจุดขายได้ ททท. จึงได้จัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวขึ้น เพื่อเป็นการสนับสนุนการส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดการศึกษาและการบำรุงรักษาศิลปจารีต ประเพณี ตลอดจนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นการสร้างสมดุลในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมรวมทั้งความสมดุลในมิติมูลค่าที่ประเทศไทยได้รับกับคุณค่าที่ส่งมอบให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อการผลักดันให้การท่องเที่ยวเป็นตัวสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น (โรงเรียนเฉลิม พระเกียรติ 48 พรรษา, 2560)

โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 48 พรรษาในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดลำพูน เป็นโรงเรียนหญิงล้วน มีการจัดการศึกษาแบบให้เปล่า การเรียนการสอนเป็นการให้วิชาความรู้ที่สามารถสร้างเป็นอาชีพให้เด็กๆ ได้เมื่อจบการศึกษา วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้คือพัฒนาความรู้ ความสามารถให้กับเยาวชนมีอาชีพ สร้างรายได้เสริมได้ เยาวชนที่จบการศึกษาแล้วยังไม่มีงานทำ หลักสูตรฝึกอบรมอาชีพพระยาสันจึงเป็นอีกแนวทางที่จะช่วยเสริมสร้างทักษะความรู้ ความสามารถด้านอาชีพให้กับเยาวชนได้ เยาวชนจะมีทักษะอาชีพสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ มีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่มั่นคงได้ (สุรีย์ บุญญาพวงศ์ ใบชา วงศ์ดุษฎี และณัฐพงศ์ วรณวิจิตร, 2552) การท่องเที่ยวต้องสามารถสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ ต้องพัฒนาทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทุนมนุษย์จะเกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะ ความสามารถ บุคลิกภาพ อารมณ์และวุฒิภาวะ ประสบการณ์ ความสัมพันธ์และการศึกษา ทั้งนี้ การฝึกอบรมและการให้การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ (Singh, 1997)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำการศึกษารื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สำหรับนักเรียนศูนย์การเรียนรู้” เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะและความรู้ด้านวิชาชีพสำหรับเยาวชน โดยมีทั้งความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การสร้างงาน อาชีพและรายได้ และรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในทางภาคเหนือ อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ต้องการพัฒนาจังหวัดลำพูนเป็นเมืองพลัส (plus) ที่ห้ามพลาด เพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มเศรษฐกิจอาเซียนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพ หลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- 4) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้

ศูนย์การเรียนรู้ เป็นแหล่งการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่โรงเรียนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ขนาดเล็กหรือขนาดกลางหรือขนาดใหญ่สามารถดำเนินการจัดตั้งและดำเนินงานได้ ศูนย์การเรียนรู้เป็นสถานที่เรียนที่หน่วยงานการศึกษานอก โรงเรียน บุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการโรงพยาบาล สถาบันการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นๆ เป็นผู้จัดขึ้น มีการจัดสภาพการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน เกิดความรู้และประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ตามลำดับ (Buranawanna, 2008) ศูนย์การเรียนรู้ เป็นศูนย์จัดการเรียน การสอน การเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน ตามความต้องการของชุมชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสได้ สอดคล้องกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแบบวิถีเมืองเพชรของ จังหวัดเพชรบุรี มีเป้าหมายเพื่อให้ความรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง (สุภูมิ วรวิทย์พิณิต วรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา, 2560)

การขับเคลื่อนชุมชนนั้นต้องพัฒนาในระดับปฏิบัติการและต้องผ่านมิติวัฒนธรรม 3 มิติ ได้แก่ 1) ความเชื่อ/ความคิด 2) ระบบคุณค่า/ ค่านิยม รวมถึงคุณธรรมและจริยธรรม และ 3) แบบแผนของคนส่วนใหญ่ที่กระทำและมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน หรือเป็นกึ่งอัตโนมัติ โดยสำนึกว่าต้องทำอะไร เมื่อไร อย่างไร (Pattern of action behavior) จะมีขั้นตอนที่เน้นมิติของชาวบ้านเป็นหลัก แต่ยังคงเตรียมคนหรือผู้นำชุมชนให้มีความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้น ต้องมีการเตรียมความพร้อมของผู้คน ซึ่งประกอบด้วยผู้นำ และประชาชนไว้ (พรชัย กิตติชญาธร, 2555) ดังนี้

1. ขั้นการตระหนักในช่องว่าง (Consciousness gap) กล่าวคือ การรับรู้ปัญหาการมีความต้องการโดยมองเห็นรับรู้ถึงช่องว่างที่เป็นอยู่กับสิ่งที่พึงปรารถนา (Problem/Need)

2. ชั้นมีความต้องการเปลี่ยนแปลงอย่างมีขอบเขต (Aspiration frontier) ต้องเสริมสร้างให้เกิดการจูงใจในการเปลี่ยนแปลงหรือต้องการการเปลี่ยนแปลง โดยดึงอัตลักษณ์ของเป็นสื่อให้มีความต้องการให้มีสิ่งที่ดีมานำภาคภูมิใจเป็นต้น

3. ชั้นให้เกียรติไม่สร้างความรู้สึกแปลกแยก (De-alienation) การทำงานแบบมีส่วนร่วมจำเป็นต้องให้เกียรติหรือสร้างความรู้สึกว่าคุณทุกคนมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อน

4. ชั้นการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความยั่งยืน ผู้คนในชุมชนจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วม มีทั้งการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Genuine Participation) และการมีส่วนร่วมตดสินใจ หรือการมีส่วนร่วมแบบต่อเนื่อง (Continuous participation) คือ การมีส่วนร่วมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งตั้งแต่เริ่มจนสิ้นสุดการขับเคลื่อน

5. ชั้นสามารถพึ่งตนเอง (Self-alliance) รวมถึงการพึ่งตนเองทางวัตถุ ทางจิตใจ และทางสติปัญญา

6. ชั้นผู้คนในสังคมคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน (Collective personality society) คิดถึงบุคคลที่อยู่ในชุมชน คิดถึงผลประโยชน์สาธารณะโดยส่วนรวม รวมถึงการมีจิตอาสา

ดังนั้น กระบวนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในระดับปฏิบัติการ ประกอบไปด้วยขั้นตอนหลัก 6 ขั้นตอน ซึ่งทุกขั้นตอนมีส่วนที่ต้องเอื้อ อำนวยประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามความต้องการและตรงตามวัตถุประสงค์ของชุมชน และเกิดการพัฒนายั่งยืน

การบริหารจัดการของศูนย์การเรียนรู้ เป็นการให้บริการความรู้แก่ประชาชน ควรเป็นหลักในการบริหารคือ หลักธรรมาภิบาล มาใช้ร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์การเรียนรู้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วยหลักการดังกล่าว (พรชัย กิตติชญาณรงค์, 2555) ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า ในด้านการบริหารศูนย์การเรียนรู้ สามารถแบ่งได้เป็นเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย งานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การแนะแนวการศึกษา และการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

2. ด้านการบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย การกิจด้านการจัดทำ และเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตามประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงินการการบริหารบัญชี และการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การกิจด้านการวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง การสรรหา และการบรรจุ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน วินัยและการรักษาวินัย

4. การบริหารทั่วไป ประกอบด้วย การกิจด้านการดำเนินงานธุรการการ ประสานและพัฒนาเครือข่าย การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษาของบุคคลชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบัน งานประสานราชการ และงานบริการสาธารณะ

การบริหารศูนย์การเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านงานบุคคล และบริหารทั่วไป เป็นหลักการบริหารเพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ให้แก่ชุมชน จัดเก็บความรู้ มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำมายกระดับความรู้ ความสามารถในการพัฒนาประชาชนรวมถึงชุมชนได้

ศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว

การจัดตั้ง "ศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว" ณ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ จังหวัดลำพูน ในปี 2555 เป็นโรงเรียนนักเรียนหญิงล้วน และเป็น นักเรียนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560) โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 84 พรรษา และเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา

2) เพื่อสร้างให้เยาวชนในแต่ละภูมิภาคทั่วประเทศ มีความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว และรากเหง้าของวัฒนธรรมในพื้นที่ ก่อให้เกิดความรัก ภาควิชาในท้องถิ่นของตนเอง นำไปสู่การพัฒนาและสร้างประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวให้แก่ท้องถิ่นของตนเองในอนาคต

3) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และสร้างประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยในระยะยาว ด้วยการให้ศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่าง ททท. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน และชุมชนเจ้าของพื้นที่ ในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึก รับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

4) เพื่อสร้างให้เยาวชนส่วนหนึ่งที่สนใจในเรื่องการท่องเที่ยวและได้รับการปลูกฝังให้มี จิตสำนึกที่ดี ด้านบริหารจัดการท่องเที่ยวสามารถเติบโตไปประกอบอาชีพเป็นบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ต่อไป

5) เพื่อสร้างเครือข่ายและบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างเยาวชนให้เติบโตและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในอนาคต

ศูนย์การเรียนรู้ เป็นอีกหนึ่งกลไกในการขับเคลื่อนชุมชน ในการส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ชุมชนสามารถวางแผน บริหารจัดการและพึ่งตนเองได้ โดยใช้ทรัพยากร และภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งเมื่อมีการวางแผนแล้วจะนำไปสู่ทางปฏิบัติอย่างแท้จริงในรูปแบบของกิจกรรม แต่ทั้งนี้ในการขับเคลื่อนชุมชน ต้องเน้นช่องว่าง (Consciousness Gap) ช่องว่างดังกล่าว คือ ความต้องการไม่สร้างความรู้สึกละเลย (De-Alienation) ในการทำกิจกรรม เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันทุกคนมีความสำคัญต่อกิจกรรมการขับเคลื่อน การมีส่วนร่วม (Participation) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ หรือการมีส่วนร่วมแบบต่อเนื่อง (Continuous Participation) การมีส่วนร่วมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดการขับเคลื่อนทั้งนี้สามารถพึ่งตนเอง (Self-Reliance) การพึ่งตนเองทั้งทางวัตถุ ทางกายและทางจิตใจที่เน้นถึงผลประโยชน์ของสาธารณะ รวมถึงการมีจิตอาสากระบวนการพัฒนาในระดับปฏิบัติการ ทบทวนผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชน และวิถีชีวิตของคนในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้เปรียบเสมือนเป็นศูนย์รวมของชุมชน ในการปฏิบัติตามนโยบายที่ได้วางแผนร่วมกัน เพื่อให้บรรลุถึงผลสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์

ทุนมนุษย์ (Human Capital) คือการที่บุคคลแต่ละคนจะมีเป็นทักษะและความรู้ในการนำมาใช้ให้เกิดศักยภาพในการผลิต (Becker, 1962) การศึกษาเรียนรู้เป็นการพัฒนาศักยภาพในตัวบุคคลที่มีผลต่อการเพิ่มผลิตภาพและประสิทธิภาพของแรงงาน นอกจากทักษะและความรู้ที่เป็นทุนมนุษย์แล้วยังคงเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ อารมณ์และวุฒิภาวะ ประสบการณ์ ที่สัมพันธ์กับการศึกษา (Olaniyan and Okemakinde, 2008) และจากงานวิจัยของ Singh

(1997) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของทุนมนุษย์และการศึกษา พบว่าการฝึกอบรมและการให้การศึกษา เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์ นอกจากนี้ จีระ หงส์ลดารมภ์ และคณะ (2557) ได้กล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพของทุนมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์โดยแนวคิดทฤษฎีทุนใหม่ 5 ประการ (5K's) ได้แก่ 1) ทุนทางความรู้ (Knowledge capital) 2) ทุนทางความคิดสร้างสรรค์ (Creativity capital) 3) ทุนทางนวัตกรรม (Innovation capital) 4) ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital) และ 5) ทุนทางอารมณ์ (Emotional capital) ซึ่งทุนทั้ง 5 ประการที่กล่าวมาจะต้องพัฒนาทั้งระบบกล่าวคือต้องพัฒนาทั้งในระดับมหภาค ได้แก่ ประเทศ สังคม ชุมชน จนถึงระดับจุลภาค ได้แก่ องค์กรและบุคคล

ที่ผ่านมาได้มีการศึกษาและงานวิจัยด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากมาย ปัจจัยด้านการพัฒนาพื้นฐานทางกายภาพและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นปัจจัยที่สำคัญและสามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนได้ การค้าขายเป็นกิจกรรมในกระบวนการทางเศรษฐกิจชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางตรง ส่วนจัดสรรกำไรส่วนเกินของชุมชนในด้านการให้การศึกษา เป็นกิจกรรมผลกระทบทางอ้อมให้กับชุมชน จึงเป็นปัจจัยในการการพัฒนาผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่ม เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ถ้ามีการพัฒนาแล้วจะทำให้สามารถเพิ่มยอดขายสินค้าในชุมชน ดังนั้นการพัฒนาทุนมนุษย์ช่วยส่งเสริมการพัฒนาชุมชนในเชิงความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชน ท้องถิ่น การพัฒนาทักษะความรู้ของบุคลากร รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการ นับเป็นตัวชี้วัดสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน (ขวัญกมล ดอนขวา, 2555) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ชัชจริยา ไบลี และคณะ (2558) ได้ทำการศึกษาการสร้างความรู้ความเข้มแข็งของทุนมนุษย์ในการจัดการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวประชานิคม เศรษฐกิจอาเซียน พบว่าผู้ประกอบการท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาทุนมนุษย์โดยการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการฝึกอบรมภายใน การถ่ายทอดประสบการณ์ และต้องการให้ภาครัฐช่วยสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์

โดยสรุป การศึกษาที่ผ่านมาการพัฒนาทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ต้องการเป็นอย่างยิ่งในด้านของการพัฒนาความรู้และทักษะในการทำงาน และทักษะด้านภาษาต่างประเทศ โดยต้องการพัฒนาใช้รูปแบบของการฝึกอบรมเป็นสำคัญ จึงกล่าวได้ว่า คน จัดว่าเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาในด้านอื่นๆ ด้วย การจะพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นจะต้องพัฒนาควบคู่กันไป ทั้งผู้ประกอบการภาคธุรกิจและประชาชนในชุมชน จึงจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ได้ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การพัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเดิมให้นำไปใช้ได้ดียิ่งขึ้น ทุกองค์ประกอบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายใหม่ที่วางไว้ ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร คือการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วน โดยไม่เปลี่ยนแนวคิดพื้นฐานของหลักสูตรนั้นๆ (Taba, 1962)

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิชาการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน (Good, 1973)

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาหลักสูตร คือ การสร้างหลักสูตรใหม่หรือการปรับปรุง โดยจะปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ให้ตรงกับความต้องการของครู นักเรียน และมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะคิดและพฤติกรรมเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ความหมายของการฝึกอบรม มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของการฝึกอบรม ดังนี้

การฝึกอบรมหมายถึง กระบวนการเพิ่มความรู้ความชำนาญ และความสามารถของบุคคลหรือ ที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการพัฒนามนุษย์” หรืออาจ กล่าวได้ว่า การฝึกอบรม ก็คือ “ กระบวนการ ที่จะส่งเสริมสมรรถภาพบุคคล (พนักงาน ข้าราชการ)ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลโดยตรงไปยังผลงานของสถาบัน สังคม ประชาชน (วิจิตร อวาทะกุล, 2550)

การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบ ที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคคล (ผู้ปฏิบัติงาน) ให้ดีขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถ ปฏิบัติงาน ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อ “งาน” ที่รับผิดชอบในปัจจุบัน และ/หรืองานที่กำลังจะได้รับมอบหมายให้ทำในอนาคตโดยตรง (ชาญ สวัสดิ์สาลี, 2550)

การฝึกอบรม คือ กระบวนการที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ในรูปแบบหนึ่ง เพื่อเพิ่มพูนหรือพัฒนาสมรรถภาพในด้านต่างๆตลอดจนการปรับปรุงพฤติกรรม อันนำมาซึ่งการแสดงออกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ, 2560)

โดยสรุป การฝึกอบรม เป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้อย่างมีระบบที่จะช่วยให้บุคคลที่เข้าฝึกอบรมนั้นๆ มีการเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความชำนาญ ทัศนคติ พัฒนาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และความต้องการ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้มีการพัฒนาดตนเองให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นสามารถนำไปใช้ได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

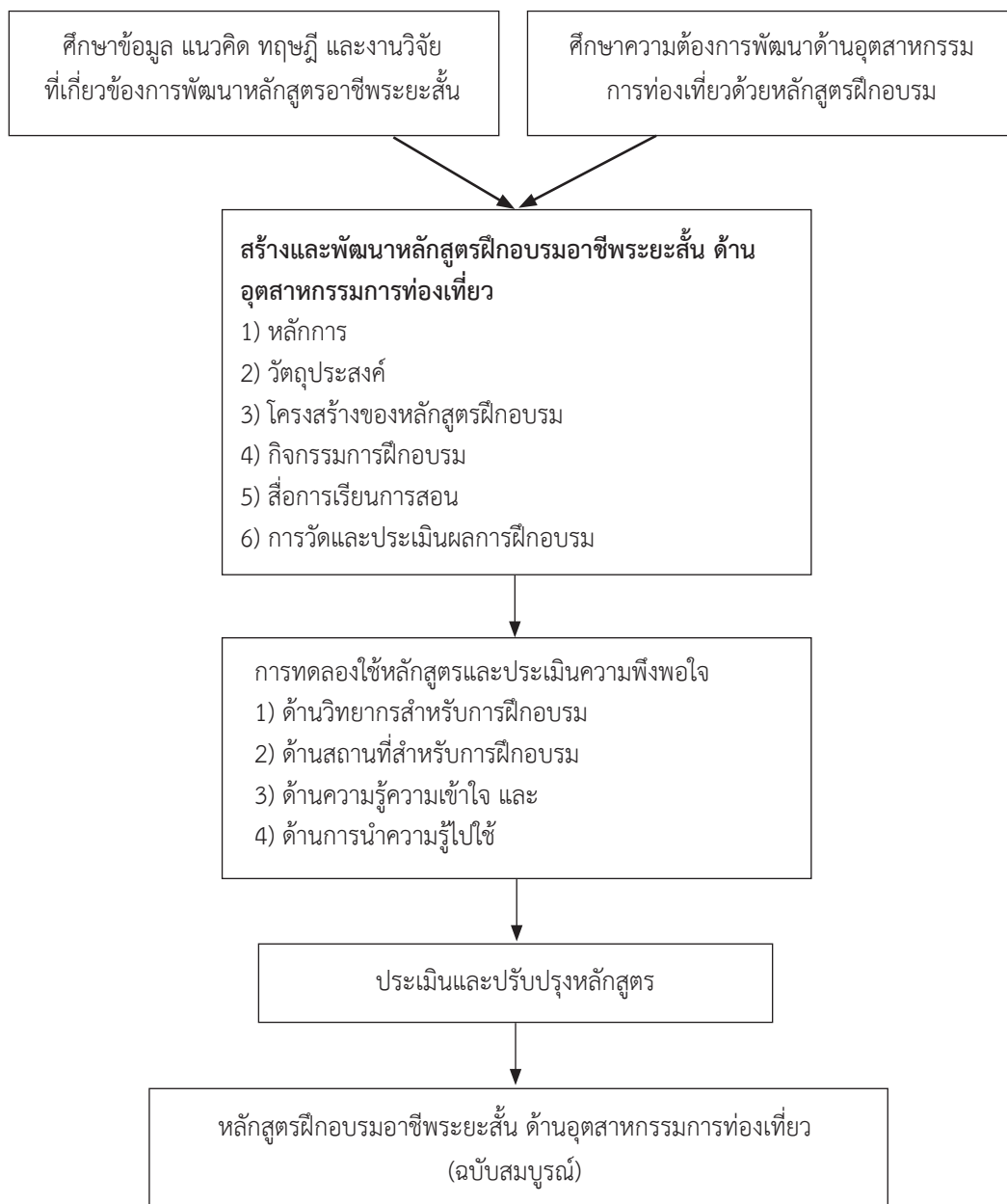
หลักการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพพระยะสัน (สุวณิ ดิเรกวัฒน์, 2538) ได้เสนอหลักการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ มีหลักการดังนี้

- 1) หลักสูตรต้องมีเป้าหมาย ขั้นตอน ระดับความรู้และทักษะที่ผู้เรียนพึงมีอย่างชัดเจนหลังจากได้รับการฝึกอบรม
- 2) หลักสูตรต้องคำนึงถึงการจัดต้องครบทั้งระบบ ให้มีความเป็นไปได้สูงสุดในการที่ผู้เรียนหลังจากได้รับการอบรมมีงานทำ สามารถประกอบอาชีพส่วนตัวได้ เพิ่มความก้าวหน้าในอาชีพได้
- 3) หลักสูตรต้องยืดหยุ่น ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงได้โดยเน้นให้ความรู้และทักษะกับผู้เรียนเมื่อได้รับการฝึกอบรม
- 4) หลักสูตรต้องควบคุมคุณภาพทั้งด้านความรู้และทักษะของผู้เรียน โดยหน่วยงานที่จัดฝึกอบรมอาชีพพระยะสัน
- 5) หลักสูตรต้องคำนึงถึงผู้เรียนที่ยังไม่มีงานทำเป็นอันดับแรก และผู้ที่ต้องการมีอาชีพเสริมหารายได้เพิ่มในการดำรงชีวิตและครอบครัว

จากความหมายและหลักการการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพพระยะสันที่กล่าวมาแล้วนั้นจะพบได้ว่าสามารถดำเนินการได้ทุกสายอาชีพ รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่ต้องการจะพัฒนาคนให้มีอาชีพมีงานทำซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 48 พรรษาในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดลำพูน เช่นเดียวกันคือต้องการพัฒนาความรู้ ความสามารถให้กับเยาวชนให้มีอาชีพสร้างรายได้เสริมได้ สร้างอาชีพให้กับเยาวชนที่จบการศึกษาแล้วยังไม่มีงานทำ อาชีพในสายงานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีหลากหลายอาชีพ อาทิ พนักงานที่พัก มัคคุเทศก์ ผู้ประกอบการจำหน่ายของที่ระลึก ต้อนรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ในปัจจุบันมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ดังนั้นความรู้และทักษะที่จะช่วยให้สายอาชีพดังกล่าวมีความรู้และทักษะเสริมในสายอาชีพได้นั้น เช่น ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการ ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น (จุฑามาส เฟื่องโคนา, บุญจมาศ ณ ทองแก้ว, อำนาจ รักษาพล, บุญศิลป์ จิตตะประพันธ์

และ เทพินทร์ ภาพทวี, 2560; วิชชุดา มาชู และปติดา โมราศิลป์, 2560) แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม อาชีพพระยะสัน ด้านการท่องเที่ยวต้องเน้นพัฒนาควบคู่ไปกับการนำอัตลักษณ์ของชุมชนหรือท้องถิ่นเข้ามาผสมผสาน เพื่อให้เกิดผลผลิตอย่างสร้างสรรค์เป็นเอกลักษณ์ได้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สำหรับนักเรียน ศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหาร นักวิชาการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน กรณีศึกษา: โรงเรียน 84 พรรษา จังหวัดลำพูน เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีเอกลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่และชุมชน อีกทั้งเยาวชนต้องการพัฒนาตนเอง ประกอบอาชีพ หารายได้เสริมในการช่วยเหลือครอบครัว

ประชากรกลุ่มนักเรียนมีจำนวนทั้งสิ้น 212 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติประชากรมีจำนวนแน่นอน (Finite population) (Yamane, 1973) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 142 คน

กลุ่มตัวอย่างครู ผู้บริหาร นักวิชาการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 20 คน

โดยดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและสำรวจความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และสำรวจความต้องการหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น จากนักเรียนและครู จำนวน 30 คน เพื่อทราบถึงความต้องการหัวข้อหลักสูตรที่ต้องการฝึกอบรมมี ค่าความสอดคล้อง (IOC) ในระดับ 0.8 -1.00

ขั้นตอนที่ 2 สร้างหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำผลในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างหลักสูตรมีองค์ประกอบ คือหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะก่อนนำไปทดลองใช้ หลักสูตรมีค่าความสอดคล้อง (IOC) ในระดับ 0.8 – 1.00

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น จำนวน 12 ชั่วโมง โดยเป็นภาคทฤษฎี จำนวน 6 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติ จำนวน 6 ชั่วโมง และประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิทยากร ด้านสถานที่สำหรับการฝึกอบรม ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ขั้นตอนที่ 4 สร้างแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นำผลการประเมินในขั้นตอนที่ 3 มาวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องและความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เครื่องมือที่ใช้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

1. แบบสอบถามความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในหัวข้อทักษะด้านการทำอาหาร ขนมและเครื่องดื่ม ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) เท่ากับ 0.96

2. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กรณีศึกษา: โรงเรียน 84 พรรษา จังหวัดลำพูน ดังนี้ ความพึงพอใจด้านการจัดการฝึกอบรม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการบริการวิชาการ ประกอบด้วย ความเห็นเกี่ยวกับด้านข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจ ประกอบด้วย วิทยาการสำหรับการฝึกอบรม สถานที่สำหรับการฝึกอบรม ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการนำความรู้ไปใช้ และตรวจสอบหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และให้คำแนะนำหลังจากนั้น นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุดเพื่อศึกษาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1974) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .95 ซึ่งแบบประเมินความพึงพอใจ มีความสอดคล้อง (IOC) ในระดับ 0.8 -1.00

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi structure questionnaire) โดยเริ่มจากการให้เล่าเรื่อง (story telling) สอดแทรกด้วยคำถามแล้วมุ่งประเด็นไปที่การพัฒนาหลักสูตรด้านการบริการวิชาการจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชนในพื้นที่ศึกษา เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรทางวิชาชีพด้านอุตสาหกรรมบริการสำหรับศูนย์การเรียนรู้ กรณีศึกษา: โรงเรียน 84 พรรษาจังหวัดลำพูน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการลงพื้นที่ โรงเรียน 84 พรรษา จังหวัดลำพูน และใช้แบบสอบถามกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นทั้ง 6 หลักสูตร ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวนหลักสูตรละ 20-30 คน รวมเป็น 163 คน และแบบสัมภาษณ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 20 คน ใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์จากข้อมูลจากแบบสอบถามผู้เข้าอบรมหลักสูตรระยะสั้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปประมวลผลทางสถิติ จากการนำข้อมูลทั่วไปและความพึงพอใจด้านการจัดการฝึกอบรม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการบริการวิชาการ มาแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางความเรียง

วิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้มาจำแนกออกตามประเด็นคำถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยอาศัยทฤษฎีเป็นเกณฑ์ในการเปลี่ยนสารสนเทศเป็นองค์ความรู้และการวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factor: CSF) ของโครงการบริการวิชาการ โดยดูจากวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย โดยนำเสนอในรูปแบบความเรียง และสรุปเป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

1) ศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพ หลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว พบว่า ผู้เข้าอบรมต้องการให้อบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในหัวข้อการทำอาหาร การทำสปา 5 สี การทำขนมอบการบริการ อาหารและเครื่องดื่ม เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มากที่สุด

2) สร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยพิจารณาจาก หลักการวัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบถึงความสอดคล้องความเหมาะสม ได้จัดทำเป็นร่างหลักสูตรทั้งสิ้น 6 หลักสูตรตามความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม

3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรและผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม อาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยทำการทดลองใช้หลักสูตรโดยทั้ง 6 หลักสูตรจะมีผู้เข้ารับการอบรม 20-30 คน รวมทั้งสิ้น 163 คน จำแนกตามเพศ สถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และหัวข้อการฝึกอบรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง มีสถานภาพโสด อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายและมีมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

ผลการสำรวจจากแบบสอบถามด้านการฝึกอบรม โครงสร้างหลักสูตร ระยะเวลา วันเวลา สถานที่ ความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม พบว่า โดยภาพรวมการจัดการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.49, S.D. 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนำความรู้ไปใช้ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.64, S.D. 0.56) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านวิทยากรสำหรับการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.59, S.D. 0.58) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านสถานที่สำหรับการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.32, S.D. 0.73) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจัดการฝึกอบรมที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ด้านความรู้ความเข้าใจ (ค่าเฉลี่ย 4.15, S.D. 0.91) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

โครงสร้างหลักสูตร ระยะเวลา วันเวลา สถานที่ ความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม พบว่า ในการจัดฝึกอบรมมีการแจ้งข่าวการอบรมล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน มากที่สุด ร้อยละ 71.78 รองลงมา คือ 15 วัน ร้อยละ 20.25 วันที่สะดวกเข้ารับการอบรม พบว่า ส่วนใหญ่สะดวกที่จะเข้ารับการอบรมในวันเสาร์-อาทิตย์ มากที่สุด ร้อยละ 63.80 รองลงมาคือ วันจันทร์-ศุกร์ ร้อยละ 30.67 และทุกวัน (จันทร์-อาทิตย์) ร้อยละ 5.52 จำนวนวันที่เหมาะสมในการอบรม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าการอบรมแต่ละครั้งควรใช้เวลา 1-2 วัน มากที่สุด ร้อยละ 31.90 รองลงมา คือ 3 วัน ร้อยละ 28.83 และมากกว่า 4 วัน ร้อยละ 5.52 เดือนที่กลุ่มตัวอย่างพร้อมเข้าฝึกอบรม ในเดือนมกราคมมากที่สุด ร้อยละ 36.20 รองลงมา คือ เดือนกุมภาพันธ์ ร้อยละ 16.56 และเดือนกรกฎาคม ร้อยละ 9.82 ความต้องการการจัดอบรมนอกสถานที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการอบรมนอกสถานที่ ร้อยละ 91.41 และไม่ต้องการอบรมนอกสถานที่ ร้อยละ 8.59

ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม โดยแยกตามรายหัวข้อการอบรม พบว่า การฝึกอบรมการทำอาหารสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้หลายๆ ด้าน ทั้งในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวัน ร้อยละ 51.28 รองลงมาคือ ได้เรียนรู้วิธีการทำอาหาร ได้รับความรู้ และเทคนิคต่างๆ เพิ่มเติมจากการฝึกปฏิบัติ ร้อยละ 43.59 การฝึกอบรมการทำขนม คือ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำขนมมากยิ่งขึ้น เรียนรู้สูตรทำขนมทำให้สามารถทำขนมได้ ร้อยละ 73.91 รองลงมา คือ ได้รู้จักอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับทำขนมประเภทต่างๆ และวิธีการใช้อุปกรณ์อย่างถูกต้อง ร้อยละ 13.04 การฝึกอบรมการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ได้รับความรู้ และเทคนิคต่างๆ ด้านงานบริการมากขึ้น ร้อยละ 48.65 รองลงมา คือ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ร้อยละ 27.03 การฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ ได้รับความรู้ความเข้าใจในการใช้งานโปรแกรมต่างๆ มากขึ้น ร้อยละ 34.15 รองลงมาคือ ได้รับรู้ถึงประโยชน์และโทษของการใช้สารอิเล็กทรอนิกส์ และได้รับความรู้ และเทคนิคต่างๆ เพิ่มเติม ร้อยละ 19.51 การฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คือ รู้วิธีการแนะนำตัวเป็นภาษาอังกฤษแบบง่ายและถูกต้องแบบเป็นทางการ ร้อยละ 23.91 รองลงมาคือ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ร้อยละ 21.74 การฝึกอบรมการทำสปา 5 สี คือ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำขนมมากยิ่งขึ้น เรียนรู้สูตรทำขนมทำให้สามารถทำขนมได้ ร้อยละ 51.61 รองลงมา คือ สามารถทำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ร้อยละ 38.71 ตามลำดับ

ผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

โดยการสัมภาษณ์ผู้เข้าอบรมและสัมภาษณ์ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้ โดยภาพรวมส่วนใหญ่ มีข้อเสนอแนะ เรื่องของระยะเวลาในการอบรมอยากให้มากขึ้น และให้มีการจัดอบรมอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม ทุกหลักสูตรเน้นการปฏิบัติ จึงอยากให้มีการจัดอบรมฝึกปฏิบัตินอกสถานที่ และทุกหลักสูตรอยากให้มีการจัดเป็น ระดับเบื้องต้น และระดับที่ขั้นสูงขึ้น เป็นต้น ข้อเสนอแนะรายหลักสูตรมีรายละเอียดดังนี้ 1) การฝึกอบรมการทำอาหาร ส่วนใหญ่อยากให้มีการเพิ่มหัวข้อในการอบรมให้มีความหลากหลายมากขึ้น 2) การฝึกอบรมการทำขนมอบ ส่วนใหญ่ เสนอแนะว่าอยากให้มีการจัดอบรมอย่างต่อเนื่อง 3) การฝึกอบรมการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ส่วนใหญ่เสนอแนะ ว่าควรจัดอบรมและฝึกปฏิบัติจริงนอกสถานที่ 4) การฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรเพิ่ม ระยะเวลาในการอบรมให้มากขึ้นและมีความเหมาะสมกับหัวข้อและเนื้อหา เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้ อย่าง ครบถ้วน 5) การฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรเพิ่มระยะเวลาในการอบรมให้มากขึ้น 6) การฝึกอบรมการทำชาลาเปา 5 สี ส่วนใหญ่อยากให้มีการจัดอบรมนอกสถานที่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งระบบการ ต่อ ยอดทำธุรกิจได้

จากผลการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ได้นำมาสร้างแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะ สั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สามารถสรุปขั้นตอน ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและสำรวจ ความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 2 สร้างหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยการศึกษาเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำผลในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างหลักสูตรมีองค์ประกอบ คือหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง ของหลักสูตรฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น และประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรม

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว วิเคราะห์ ถึงความสอดคล้องและความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อ “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว สำหรับนักเรียนศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว” มีความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพ หลักสูตรฝึกอบรม อาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของผู้เข้าอบรม พบว่า ผู้เข้าอบรมต้องการให้อบรมหลักสูตรวิชาชีพ ระยะสั้นในหัวข้อการทำอาหาร การทำชาลาเปา 5 สี การทำขนมอบการบริการ อาหารและเครื่องดื่ม เทคโนโลยี สารสนเทศ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จำนวน 6 หลักสูตร

2. สร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 หลักสูตรมีความสอดคล้องตามความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรและผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม อาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยทำการทดลองใช้หลักสูตรโดยทั้ง 6 หลักสูตรจะมีผู้เข้ารับ

การอบรม 20-30 คน รวมทั้งสิ้น 163 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง มีสถานภาพโสดอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายและมีมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ด้านความพึงพอใจด้านการจัดการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจด้านการจัดฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่ต้องการให้มีการแจ้งข่าวการอบรมล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน มีความสะดวกที่จะเข้ารับการอบรมในวันเสาร์-อาทิตย์ มากที่สุด ควรใช้เวลาในการอบรมแต่ละครั้งประมาณ 1-2 วัน เดือนมกราคมเป็นเดือนที่สะดวกในการเข้าฝึกอบรมมากที่สุด และส่วนใหญ่ต้องการอบรมภายนอกสถานที่ศูนย์การเรียนรู้ และความคิดเห็นด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม ทั้ง 6 หลักสูตร พบว่า สามารถนำความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจในทุกๆ เรื่องที่เข้าฝึกอบรม และหลังจากที่ได้รับจากการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในหลายๆ ด้านทั้งการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวัน

4. สร้างแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สามารถดำเนินการตามขั้นตอนได้ดังนี้

4.1) ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับและสำรวจความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4.2) สร้างหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยนำผลการสำรวจความต้องการมาพิจารณาสร้างหลักสูตรให้มีหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการเรียน และการวัดและประเมินผล และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

4.3) ทดลองใช้หลักสูตร และประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตร และ

4.4) พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว วิเคราะห์ถึงความสอดคล้องและความเหมาะสมของภาษา บริบทของการใช้หลักสูตรและจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์

จากการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ครู นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า รองผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน ได้กล่าวถึงบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงชาติแคว้น จึงต้องใช้บุคลากรจากประเทศเพื่อนบ้านมาทำงานจำนวนมาก ผู้อำนวยการโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 48 พรรษา จังหวัดลำพูน รู้สึกประทับใจที่ได้เห็นนักเรียนมีความสนใจที่เข้าร่วมเกินความคาดหมาย หลักสูตรการอบรมทั้ง 6 หลักสูตรสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันจริง นักเรียนสามารถนำสูตรไปทำและขายในโรงเรียนได้ เป็นการสร้างรายได้ให้กับนักเรียน และนำความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาอังกฤษ มาประยุกต์ใช้ได้อย่างมั่นใจ จากบทสัมภาษณ์นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการบริการวิชาการ กล่าวว่า หลักสูตรที่จัดอบรมเป็นโครงการที่ทำให้เข้าใจว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการมีหลากหลายอาชีพ ไม่ใช่เพียงอาชีพมัคคุเทศก์ อาทิเช่น ทำงานที่โรงแรม สายการบิน บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ฯลฯ ทำให้มีความสุขได้เรียนรู้จริง ได้ลงมือทำจริง และได้นำความรู้ที่ได้รับปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้มีรายได้ระหว่างเรียน ฝึกฝนประสบการณ์ สร้างอาชีพได้ในอนาคต

อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สำหรับนักเรียนศูนย์การเรียนรู้ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว” มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการและจัดลำดับความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จากการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการสำรวจนักเรียน 30 คน และสัมภาษณ์ครู

20 คน พบว่าความต้องการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นอยู่ในระดับมาก ซึ่งหลักสูตรทั้ง 6 หลักสูตร เป็นหลักสูตรที่อยู่ในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและตรงกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว คือ จัดฝึกอบรมเพื่อให้นักเรียนในศูนย์ฝึกอบรม มีความรู้ ทักษะ สามารถนำไปประยุกต์และประกอบอาชีพได้ เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำไปทำเป็นอาชีพหลัก หรืออาชีพเสริม เป็นช่องทางการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว หรือสามารถนำมาพัฒนาต่อยอดให้กลายเป็นสินค้าของชุมชนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ แวก มูลเดช (2555) ควรมีการจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อให้เกิดการสร้างเชื่อมั่น ความมั่นใจให้กับผู้เข้ารับการอบรมในเรื่องของความถูกต้องของเนื้อหา และการเตรียมการในการจัดการฝึกอบรมควรให้ตรงกับเจตนาของหลักสูตร

2. ผลจากการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และวัดผลและประเมินผล ประกอบกับประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ การพัฒนาหลักสูตรควรพัฒนาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน จะส่งผลให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นผู้เข้ารับการอบรมจะนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ประสบความสำเร็จมากที่สุด การฝึกอบรมจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เข้าร่วมอบรม มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาหลักสูตรอบรมที่มีประสิทธิภาพ นำมาใช้ได้จริงจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงความรู้ เนื้อหา ประสิทธิภาพและความต้องการอย่างแท้จริงของชุมชนนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปทุมพร วรจิตพงศ์ (2552) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อความยั่งยืน พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมต้องเป็นที่รวบรวมความรู้ เนื้อหา ประสิทธิภาพที่สอดคล้องและครอบคลุมกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เช่นเดียวกับงานวิจัยของภูมิ นามัจฉะสังสี, 2557) เสนอว่าการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมต้องยึดหลักการพัฒนาหลักสูตร โดยกำหนดเนื้อหา ระยะเวลา วัตถุประสงค์ กิจกรรม วิธีการฝึกอบรม และการประเมินตามสภาพปัญหาและความต้องการ ความจำเป็น ดังนั้นในการจัดการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมจะต้องมุ่งเน้นถึงผู้เข้าร่วมอบรมเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงหลังจากที่ได้มีการอบรมเรียบร้อยแล้วผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความสามารถในการนำความรู้ที่ได้มาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคมต่อไปได้ (จุฑามาส เพ็งโคณา เบญจมาศ ณ ทองแก้ว อำนาจ รักษาพล บุญศิลป์ จิตตะประพันธ์ และเทพินทร์ ภพทวี, 2560)

3. ผลการทดลองใช้และศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในภาพรวมพบว่าความพึงพอใจด้านการจัดฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากหลักสูตรได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ก่อนที่จะนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ทักษะ ความตั้งใจ การนำความรู้ไปใช้ได้ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต้องพิจารณาอีก คือ การประชาสัมพันธ์ วันเวลาที่เหมาะสม พบว่า ผู้เข้าอบรมต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า ให้จัดอบรมในวันเสาร์ อาทิตย์ และต้องการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา ของ วิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร (2553) ได้ทำการศึกษาถึงความต้องการศึกษาต่อระดับอนุปริญญาและหลักสูตรฝึกอบรมของชุมชนของจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าต้องการให้มีการจัดการฝึกอบรมนอกเวลาว่าง คือวันเสาร์และอาทิตย์ ซึ่งเป็นเวลาที่เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมอบรมเนื่องจากจะได้ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานประจำ นอกจากนี้แล้วผลการวิจัยยังพบว่าผู้เข้าร่วมอบรมมีความต้องการอบรมนอกสถานที่ ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการฝึกอบรมหรือที่เรียกอีกอย่างว่า การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประห์ชัย, 2557) ซึ่งผู้เข้าอบรมต้องการที่จะไปศึกษาดูงานถึงอาชีพที่ประสบความสำเร็จจริง ได้ดูการปฏิบัติงานจริงเพื่อที่จะนำไปพัฒนาและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

4. แนวทางการสร้างและการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ต้องดำเนินการ ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสำรวจความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4.2 สร้างหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นต้องนำผลจากขั้นตอนที่ 1 มาพิจารณาถึงองค์ประกอบหลักของหลักสูตร คือหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล พร้อมทั้งผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

4.3 ทดลองใช้หลักสูตรและประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4.4 พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว วิเคราะห์ถึงความสอดคล้องและความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์

จากขั้นตอนทั้ง 4 เป็นการใช้ในการพิจารณาการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ดี มีประโยชน์ต่อผู้เข้าอบรมมากที่สุด อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เข้าอบรมในศูนย์การเรียนรู้และสมาชิกชุมชนเพิ่มมากขึ้น อันจะส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว มีทักษะ มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ (จุฑามาส เพ็งโคนา เบญจมาศ ณ ทองแก้ว อำนาง รักษาพล บุญศิลป์ จิตตะประพันธ์ และเทพินทร์ ภพทวี, 2560: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2561) นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาควบคู่ไปกับวิถีชีวิต ภูมิปัญญาของชาวบ้าน เพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเขตกลุ่มเศรษฐกิจอาเซียน (สุภูมิ วรวิทย์พินิต, วรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา, 2560) ยาวชนจะมีความสามารถในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการในชุมชน เจริญก้าวหน้าขึ้นจะนำไปสู่ความยั่งยืนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาและพัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลายและทันสมัย ในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
2. การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรโดยพัฒนาเป็นการสร้างบทเรียน สื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ไปพัฒนาควบคู่กับการฝึกอบรม
3. การศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรสนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง ให้เข้ามามีส่วนร่วมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ให้ชุมชนได้ประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ โดยให้ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และวางแผนวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในชุมชนนั้น ควรได้รับความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น ให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์จากรายได้ของการท่องเที่ยวที่ตนเป็นผู้ดำเนินการและสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข
2. ควรนำวิถีชีวิตของชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้านแทรกเข้าไปในหลักสูตร เพื่อเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านได้อย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2561). *คู่มือศูนย์เรียนรู้ชุมชน*. สืบค้นจาก <http://samutsakhon.cdd.go.th>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). *ศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว*. สืบค้นจาก <http://tourismlearningcentre.tourismthailand.org/about.php>
- ขวัญมล ดอนขวา. (2555). แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี).
- แขก มูลเดช. (2555). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์).
- จิระ หงส์ดารมภ์, พิชญ์ภูรี จันทรมล, วราพร ชูศักดิ์, เขมิกา ถึงแก้วธนกุล และภัทรพร อันตะริกานนท์ (2557). การปฏิรูปประเทศไทยบนพื้นฐานของทุนแห่งความยั่งยืน. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี* 1(2), 11-19.
- จุฑามาส เพ็งโคนา เบญจมาศ ณ ทองแก้ว อำนาจ รักษาพล บุญศิลป์ จิตตะประพันธ์ และเทพินทร์ ภพทวี. (2560). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 9(1), 38-51.
- ซัชจรียา ไบลี ประกอบ ผลงาม และ อรทัย จิตไธสง. (2558). แผนพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารราชพฤกษ์* 13(3), 33-41.
- ชาญ สวัสดิ์สาลี. (2550). *คู่มือนักฝึกอบรมมืออาชีพ : การจัดทำเนื้องานฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สวัสดิการสำนักงาน ก.พ.
- ปทุมพร วรจิตพิงค์. (2552). *การพัฒนาหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อความยั่งยืน*. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ).
- พรชัย กิตติชญาณธร. (2555). *รูปแบบและขับเคลื่อนการบริหารศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติด: ศึกษากรณีชุมชนธรรณีคำ แขวงโคกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร*. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- ภูมิ จันทะลึงสี. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนสำหรับครูในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สังคมศาสตร์และภาษาลาว-วรรณคดี*. (วิทยานิพนธ์: มหาวิทยาลัยบูรพา).
- โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 48 พรรษา. (2560). *ประวัติโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ ๔๘ พรรษา ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. สืบค้นเมื่อ เมษายน 2560, จาก <https://www.clpk48.ac.th>.
- วิจิตร อาวะกุล. (2550). *การฝึกอบรม*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิษชุดา มาชู และปติดา โมราศิลป์. (2560). การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ* 13(2), 81-104.

- วิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร. (2553). *ความต้องการศึกษาต่อระดับอนุปริญญาและหลักสูตรฝึกอบรมของชุมชนของจังหวัดสมุทรสาคร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ. (2560). *การบริหารงานคุณภาพในองค์กร หน่วยที่ 6 การฝึกอบรม*. สืบค้น จาก <https://sites.google.com/site/rtech603xx/unit-6>.
- ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประห์ชัย. (2557). *การถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา*. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ).
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สุรีย์ บุญญาณพงศ์ ใบชา วงศ์ด้อย และณัฐพงศ์ วรรณจิตร. (2552). *การบริหารจัดการชุมชนริมน้ำ : กรณีศึกษาชุมชนริมแม่น้ำปิง ตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน*. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- สุวณิ ดิเรกวัฒนะ. (2538). *ทัศนคติของผู้รับการฝึกต่อหลักสูตรเตรียมเข้าทำงาน: ศึกษากรณี สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลาง กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน*. (ปริญญามหาบัณฑิต: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- สุภูมิ วรวิทย์พินิต วรรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา. (2560). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. *Veridian E-Journal*, 10(2), 1657-1674.
- Becker, G. S. (1962). Investment in human capital: A theoretical analysis. *Journal of Political Economy*, 70, 9–49.
- Buranawanna, N. (2008). Development of learning center on the production of microbial fertilizer for students of the two schools Wat Srpratum. (Master's thesis: Naresuan University).
- Cronbach, Lee Joseph. (1974). *Essentials of Psychological Testing*. 3rd ed. New York: Harper and Row.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. 4th ed. New York: McGraw-Hill Book.
- Olanayan, D.A. & Okemakinde, T. (2008). Human Capital Theory: Implications for Educational Development. *Pakistan Journal of Social Sciences*, 5(5) 479-483.
- Singh, S. (1997). Developing human resources for the tourism industry with reference to India. *Tourism Management*, 18(5). 299-306.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace and World.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3th ed New York: Harper and Row Publication.

คณะผู้เขียน

นางสาวรุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์

โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

e-mail: rungleart@hotmail.com

นางวริษฐา แก่นसानสันติ

โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

e-mail : varis1919@hotmail.com